Tommi Reen
poliisitarkastaja

06.09.2016 POL-2016-11815

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 99/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys koskee avustajadirektiivin 2013/48/EU täytäntöönpanoa.

Oikeusministeriö pyysi asian valmisteluvaiheessa Poliisihallituksen lausuntoa asiassa. Poliisihallitus teki hallituksen esitysluonnokseen muutosesityksiä koskien esitutkintalain 7 luvun 12 §:ssä säädettyä epäillyn avustajan läsnäolon kieltämistä sekä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ssä säädettyä pidättämisestä ja kiinniottamisesta ilmoittamisen lykkäämistä. Kyseisten lainkohtien muotoilua onkin lievennetty Poliisihallituksen esittämään suuntaan.

Poliisihallitus katsoo kuitenkin, ettei hallituksen esityksen esitutkintalain 7 luvun 12 §:ssä käytetty muotoilu ole täysin onnistunut. Nyt käytetty muotoilu kuuluu: *"Epäillyn avustajan läsnäolo saadaan kieltää vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi".* Poliisihallituksen käsityksen mukaan edellä mainitussa virkkeessä sana "merkittävän" on tarpeeton, koska jo edellä todetaan, että kieltämisen tulee olla välttämätöntä. Lisäksi epäillyn käytettäväksi esitettään säädettäväksi uusi oikeussuojakeino saattaa kyseinen kielto tuomioistuimen tutkittavaksi.

Poliisihallitus pitää edellä kuvattua merkittävää-sanan käyttöä ongelmallisena myös sen monitulkintaisuuden kannalta. Hallituksen esityksessä käytetystä muotoilusta herää kysymys, onko avustajalla oikeus vaarantaa rikoksen selvittäminen, kunhan vaarantaminen ei ole merkittävää. Tämä ei kuitenkaan liene lain tarkoitus.

Sama ongelma liittyy poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ssä säädettyyn pidättämisestä ja kiinniottamisesta ilmoittamisen lykkäämiseen.

Poliisihallitus katsoo, että esityksen kyseisissä kohdissa on valittu sanamuotoja, jotka rajoittavat viranomaisten harkintavaltaa ja toimintamahdollisuuksia enemmän kuin mitä direktiivi edellyttää. Poliisihallitus katsoo, ettei kansallisella sääntelyllä tulisi asettaa esitutkintaviranomaisten toiminta-

mahdollisuuksille rajoitteita, jotka eivät ole direktiivin täytäntöön panemiseksi välttämättömiä.

Poliisihallitus haluaa lisäksi kiinnittää valiokunnan huomion esitutkintalain 7 luvun 17 §:n pykälän loppuun lisättyyn virkkeeseen: "Kuulusteltavan avustaja voi myös muulla tavoin osallistua kuulusteluun, jos päämiehen oikeuksien valvominen sitä edellyttää."

Poliisihallituksen käsityksen mukaan lisäys on tarpeeton, sillä lainsäädäntö täyttää jo nykymuodossaan direktiivin vaatimukset tältä osin. Avustajan mahdollisuus valvoa kuulusteltavan etua ja seurata kuulustelutilannetta on jo nykyisessä lainsäädännössä turvattu, vaikka avustajat eivät aina välttämättä tehokkaasti käytä tätä mahdollisuutta. Poliisihallitus pitää joka tapauksessa kyseisen lainkohdan muotoilua epätarkkana ja tulkinnanvaraisena. Sellaisenaan se aiheuttaa sekaannusta ja vaikeuttaa esitutkinnan johtamista. Laissa tulisi yksilöidä ne tavat, joilla avustaja voi "muulla tavoin" osallistua kuulusteluun. Vähintään näitä tapoja tulisi seikkaperäisesti avata perustelutekstissä.